

Окутуунун жаңы технологияларын пайдалануу

Мезгил өткөн сайын методикалык-теориялык илимдердин мазмуну өзгөрүп, илимий таанып-билүүнүн методдору өркүндөдү. Инсанга багыттап окутуу концепциясынын негизинде билим берүү системаларында вариативдүүлүк принциби күч алып, педагогикалык закон-ченемдерди модернизациялоого жана автордук окуу пландарын, программаларын түзүүгө мүмкүнчүлүк берди.

Натыйжада педагогикалык технологиялардын жаңы идеяларын, табылгаларын жана жетишкендиктерин, инновациялык окутууну жана башка, окуу тарбия процесстеринде тажрыйбалоо мүмкүнчүлүктөрү турмушка ашырылды. Мындай өзгөрүүлөр билим берүүнүн баардык баскычтарында окутуунун өндүрүштүк эффективдүүлүгүн көрсөтүү менен окумуштуулардын изилдөө объектисин түзүүдө.

Окутуунун жаңы технологиясы катары: программалык тестирлөө, модуль системасы интерактивдүү окутуу, сынчыл ойломду өстүрүү программасынын стратегиясы жана башкалар практикаланууда. Жогоруда белгиленген окутуунун жаңы технологиялары окуучулардын чыгармачыл жана интеллектуалдык мүмкүнчүлүктөрүн ачуу аркылуу аларды өзүн-өзү өнүктүрүү, ой жүгүртүүсүн өстүрүү, тарбиялоо, билгичтиктерин жөндөмдүүлүктөрүн калыптандыруу максаттарын көздөп, окутуу технологиясынын мазмунун жана багыттарын бир топ оптималдаштырып жаңыртты.

Булардын ичинен сынчыл ойломду өстүрүү программасынын стратегиялык методдору активдүү колдонулуп, мугалим менен окуучунун ишмердүүлүгүнүн, мамилелеринин стилин өзгөрүүгө дуушар кылды. **"Сынчыл ойломду өстүрө турган окуу жана жазуу"** программасы

менен иштөөдө адис мугалимдин жетиштүү методикалык компетенттүүлүгү жана ээ болуучу натыйжаны, артыкчылыкты алдын ала көрө бтлүүсү зарылдыкты түзөт.

“Демек, сынчыл ойломго окутуунун татталдыгы кайсы бир деңгээлде окуучуларга бизди курчап турган чексиз, көп түрдүү проблемаларды көрө билүүгө жардамдашууда турат” Ошондуктан, окутуунун технологиялык стратегияларынын ар бири тийиштүү даражадагы айкын максаттарга жетишүүнүн куралы болуп саналат.

Бул стратегиялар мугалим тарабынан, мисалы төмөнкүдөй билгичтиктерди өнүктүрүү үчүн пайдаланышы мүмкүн. Окутуудагы жана турмуштагы маанилүү маселелерди чече билүү ишкердүүлүгү. Тексттеги негизги маани-маңыздык тилдик бирдиктерди бөлүп алуу билгичтиги. Ал эми окуучуларда төмөндөгүдөй сапаттардын калыптанышы үчүн колдонулат. Топ ичинде биргелешкен үзүрлүү иш-аракеттик жөндөмдүүлүгү. Маалымат булактары менен иштөөдөгү тактык, тыкандык.

Өз көз карашы менен тигил же бул фактыны түшүндүрө албаган, же акыл эске, [логикага](#) илимий далилдерге карма-каршы келген учурда анда баш тартууга жарамдуулук. Мындай дидактикалык, психологиялык закон-ченемдер окуучунун коммуникативдик ишмердүүлүгүн өстүрүүгө абдан ылайык кептин окутуу стратегиясын түзөт.

Өзгөчө кыргыз тил сабактарында тилдик жана коммуникативдик билгичтиктердин зарылдыгын окуучулар изденүү, ой жүгүртүү түшүнүү менен колдоно билүүсүн камсыз кылуу жана кептик машыгууларга ээ болуу жана башка анын негизги талаптары катары кабыл алынат.

Ошондой эле окуучулардын коммуникативдик ишмердүүлүгү дискуссиялык жана диспуттук мүнөздө болуп, сөз байлыгын арттырууга стратегиялык стимул түзөт. Муну окутуунун жаңы технологиясы боюнча иштелген методикалык эмгектерде мындайча белгилейт.

“ Билим пайдалуу болуп, концептуалдуу түрүндө өздөштүрүлгөндө гана баа болот”

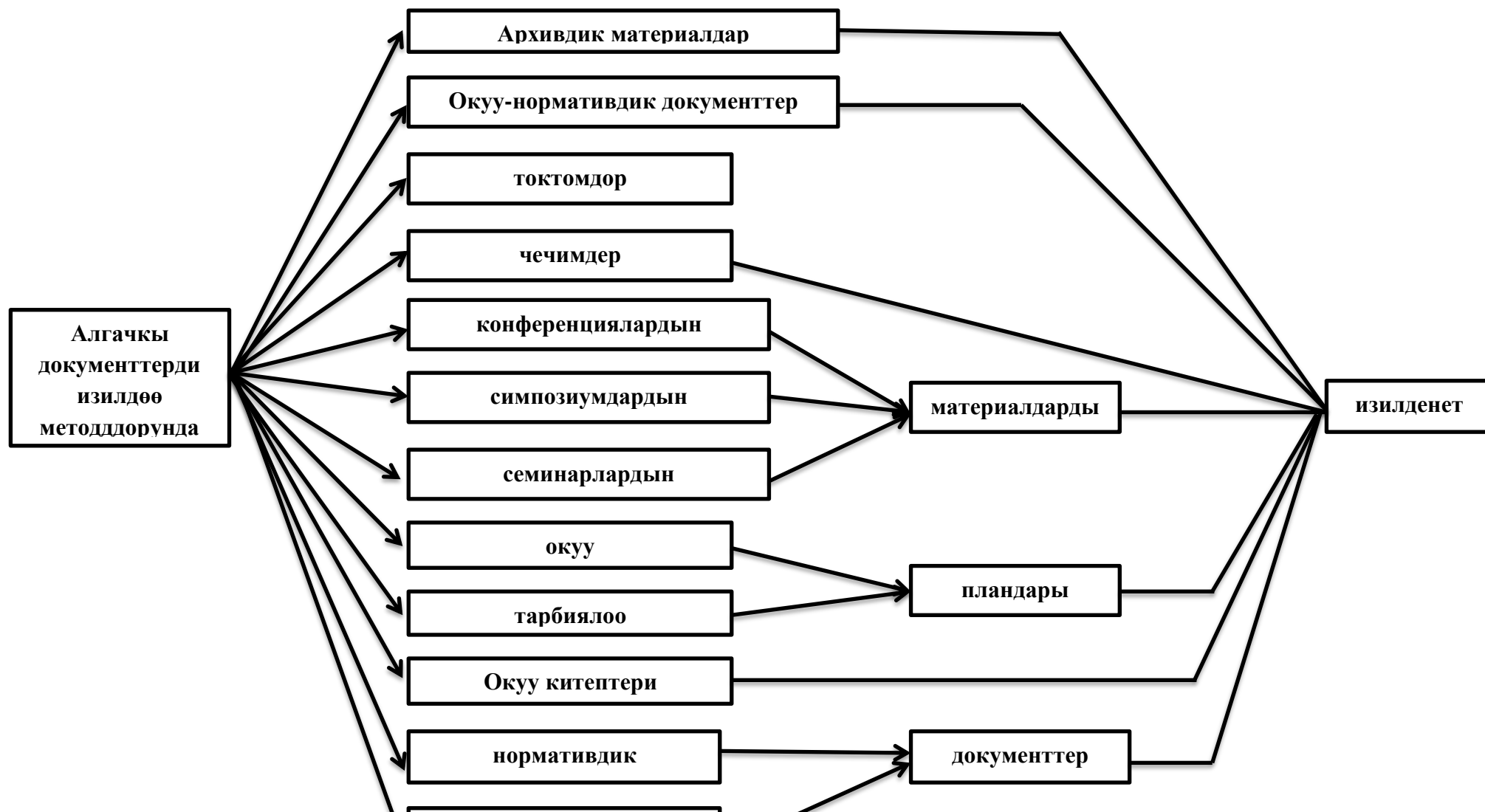
Демек стратегиялык методдордун моделдик потенциалдарын демонстрациялоо менен угуу, окуу сүйлөө, жазуу ишмердүүлүктөрдүн үлгүлөрү активдүү өздөштүрүлөт. Бул методдордун, моделдердин колдонулушу менен салт болуп калган калыбына келтирүү аркылуу билим алуудан же башкалардын идеясын өздөштүрүүдөн арылып, изденүү, эмгектенүү менен ой-жүгүртүп өз алдынча түшүнүүгө жетишет.

Ал эми мындай моделдик сабактын дидактикалык структуралары чакыруу, түшүнүү, жана ой жүгүртүү фазалары менен этаптарга ажыратылат да, ар бир фазада аткарылган коммуникативдик иш-аракеттин натыйжасы чыгарылат.

Чакыруу - берилген тема боюнча түшүнүктөрдү окуучулар мурдагы алган билимдеринин негизинде эске салат. Бул биринчиден, окуучунун мурдагы билиминин деңгээлин текшерсе, экинчиден жаңы тема боюнча ойлонуу ишкердүүлүгүн активдештирет.

Түшүнүү - жаңы маалымат менен окуучулардын таанышуусу, башкача айтканда тексти окуу, же фильмди көрүү мугалимдин түшүндүрмөсү аркылуу жаңы теманын материалы тааныштырылат. Окуучуну баштапкы өзүнүн түшүнүгү менен текстти байланыштырат. Ошол эле учурда мурда билгенин, жаңы өздөштүргөнүн жана эмне билүү керек экендигин байкашат.

Ойлонуу - бул баскычта окуучулардын алган билимдери бышыкталып, материалды өздөштүрүүгө жана керектүү билимдерге ээ болот. Натыйжада түшүнүү, ойлонуу баскычтарынан өтүп, тема боюнча түшүндүргөндөрүн жолдошторунун алдында презентациялайт, логикалык мазмунду ачык айкын айтып берет.

ОКУТУУНУН МЕТОДДОРУ

КОПМОТЕНЦИЯ

Компетенция - (лат. тилинен которгондо-*competo*-жетишем, дал келем деген маанини берет) (билгичтик, татыктуулук) иш аракетте тастыктаклган билим. Конкреттүү кызматта мыйзам, устав менен коюлган милдеттер. Тигил же бул тармак боюнча билим жана тажрыйба

Компетенттүүлүк – (лат. – шайкеш, туура келүү) – адамдын белгилүү бир кырдаалда (окуу, инсандык, кесиптик) билимдин, билгичтиктердин ар түрдүү элементтерин жана ишмердиктин ыкмаларын өз алдынча колдоно билүүгө болгон интегративдик жөндөмдүүлүгү.

Компетенциялар негизги жана предметтик болуп бөлүнөт.

Атайын (предметтик) компетенттүүлүк - негизги компетенттүүлүккө карата алганда жекече болгон жана билим берүү тарамдары менен окуу предметтеринин алкагында калыптануучу компетенттүүлүк.

Негизги компетенттүүлүк – билимдин бардык предметтер үчүн жалпы болгон (метапредметтик) мазмунунда жүзөгө ашырылуучу билим берүүнүн натыйжалары. Аларга көп функционалдуулук жана предмет менен чектелбегендик мүнөздүү. Азыркы адамдын социалдык үзүрлүү иш аракети үчүн зарыл. Ал:

- автономдуу жана рефлексивдүү иштөөгө,
- ар түрдүү каражаттарды интерактивдүү колдонууга,
- социалдык гетерогендик топторго кирүүгө жана аларда иштей билүүгө мүмкүндүк берет.

Негизги компоненттүүлүктөр

Маалыматтык

Өз ишин пландоо жана жүзөгө ашыруу, жүйөлүү тыянак жасоо үчүн маалыматты пайдаланууга даярдык. Мындай компетенттүүлүк адамга маалыматты сынчыл талдоо аркылуу аң сезимдүү чечим кабыл алуу мүмкүнчүлүгүн берет.

Маалыматтык компетенттүүлүк – өз ишмердигин пландап, жүзөгө ашыруу, жүйөлүү тыянактарды чыгаруу үчүн маалыматты колдонууга даярдык. Бул маалымат менен төмөндөгүдөй иштей билүүнү билдирет: жетишпеген маалыматты максаттуу түрдө издөө, анын айрым бөлүктөрүн салыштыруу, бүтүндөй талдоо билгичтиктерине ээ болуу, божомол жасоо.

Бул компетенттүүлүк адамдын маалыматты сынчыл кабылдоосуна негизденип, аң-сезимдүү түрдө чечим кабыл алышына өбөлгө түзөт.

Социалдык-коммуникативдик

Өзүнүн кызыкчылыктарын башка адамдардын жана социалдык топтордун таламдары менен шайкеш келтирүүгө, көз караштардын көп түрдүүлүгүн таануу жана башка адамдардын баалуулуктарын (диний, этникалык, кесиптик, инсандык ж.у.с.) таануу менен өз пикирин цивилизациялуу түрдө жактоого даярдык.

Инсандык, социалдык жана кесиптик маселелерди чечүү үчүн диалог аркылуу зарыл маалымат алууга, аны оозеки жана жазуу түрүндө берүүгө даярдык. Башка адамдардын жана социалдык институттардын ресурстарын милдеттерди чечүү үчүн пайдаланууга мүмкүндүк түзөт.

Социалдык-коммуникативдик компетенттүүлүк – өзүнүн ой-мүдөөлөрүн башка адамдарын жана коомдук топторунун таламдары менен шайкеш келтирүүгө, көз караштардын ар түрдүүлүгүн кабыл алуу менен өз пикирин цивилизациялуу түрдө жактоого, башка адамдардын баалуулуктарына (диний, этникалык, кесиптик, инсандык ж.у.с. дөөлөттөрүнө) сый мамиле жасоого даярдык. Диалог аркылуу зарыл маалыматты алууга, жекече, коомдук жана

кесиптик маселелерди чечүү үчүн аны оозеки жана жазуу түрүндө билдирүүгө жөндөмдүүлүк. Бул компетенттүүлүк башка адамдардын жана коомдук институттардын каражаттарын маселе чечүү үчүн пайдаланууга мүмкүндүк берет.

Өз ишин уюштуруу жана маселелерди чече билүүчүлүк

Маалыматтагы, окуу жана турмуштук кырдаалдагы карама-каршылыктарды табууга, өз алдынча же башка адамдар менен биргеликте ар түрдүү ыкмаларды колдонуу менен аларды жөнгө салууга, ошондой эле андан аркы иш-аракеттер жөнүндө чечим кабыл алууга даярдык.

«Өз ишин уюштуруу жана маселе чече билүү» компетенттүүлүгү – маалыматтагы, окуу жана турмуштук кырдаалдардагы карама-каршылыктарды таба билүүчүлүк жана өз алдынча же башкалар менен биргеликте ар түрдүү ыкмаларды колдонуу менен аларды чече билүүчүлүк, ошондой эле андан аркы иш-аракеттер жөнүндө чечим кабыл алууга жөндөмдүүлүк.

Негизги компетенттүүлүктөрдүн калыптануу деңгээлдери

Компетенттүүлүктөрдүн калыптануу деңгээлдерин айырмалоого негиз катары окуучунун өз алдынчалыгы жана маселе чечүүдөгү аткарган иш-аракетинин түрлөрүнүн татаалдыгы эске алынат. Компетенттүүлүктүн ар бир түрүнүн бир нече кырлары (аспекттери) болот. Ар бир аспекттин калыптануусунун үч деңгээли аныкталган.

Биринчи деңгээлде окуучу даяр үлгүнү колдоно (берилген иш-аракеттердин алгоритмин аткара) билет.

Экинчи деңгээлде окуучу составы боюнча жөнөкөй ишмердикти аткарып, иштин өздөштүрүлгөн алгоритмин башка кырдаалда колдоно билет.

Үчүнчү деңгээлде окуучу өз ишмердигин өз алдынча түзүп, анын тууралыгын далилдөөнүн элементтери талап кылынган, составы боюнча татаал ишмердикти аткара билет.

Окутуунун ар бир баскычында окуучу өзүнүн курактык жана жекече өзгөчөлүктөрүнө жараша, билим берүү шарттарына карай бардык деңгээлдердеги компетенттүүлүктөргө ээ болушу керек.

Мындай ыкма ар бир окуучунун өнүгүүсүндөгү жакынкы чекти эске алууга жана билим берүүдөгү натыйжаларга жетишүүгө өбөлгө түзөт.

КОМПЕТЕНТҮҮ ПРЕДМЕТТИК МУГАЛИМИ

адиcтик кесиптик компетенттүүлүктүн негизги компоненттери

Методикалык жактан компетенттүү

Предметтин мектеп курсуна тиешелүү бардык окуу материалдарын жакшы түшүнөт.

Бардык темаларды окуучуларга түшүндүрө алат.

Лабораториялык иштерди аткарат жана окуучуларды да аткарууга үйрөтүүгө даяр.

Предметтик көнүүгүүлөрдү, маселелерди иштей алат жана чыгаруунун жолдорун окуучуларга үйрөтөт.

Окутуунун методдорун, формаларын, каражаттарын колдоно алат.

Баалоонун критерийлерин колдоно алат

Окутуунун жаңы технологияларын, инновациялык методдорду колдоно алат ж.б.

Инсандык жактан компетенттүү

Окуучулар менен тил табышып иштей алат.

Окуучулардын жана педагогикалык коллективдин арасында өзүн үлгүлүү алып жүрө алат.

Башка кесиптештери менен тажрыйба алмашууга даяр.

Чынчыл жана өзүнүн ишке так.

Окуу процессин башкарууну билет.

Сабагынан жетише албаган окуучулар менен иштөөгө даяр.

Ата-энелер менен окуу-тарбия иштерин алып барууга даяр.

Өзү эмгектенген мектептеги иш-чараларга активдүү катышат.

Мугалимдик кесиптин түйшүктөрүнө даяр ж.б.

Маалыматтык жактан компетенттүү

Конституциялык жана жарандык укуктарын жана милдеттерин билет

Билим берүү жөнүндөгү мыйзамдар жана нормативдик документтер менен тааныш.

Предмет боюнча билим берүүнүн нормативдик документтери, мамлекеттик стандарты, программаларды ж.б. билет.

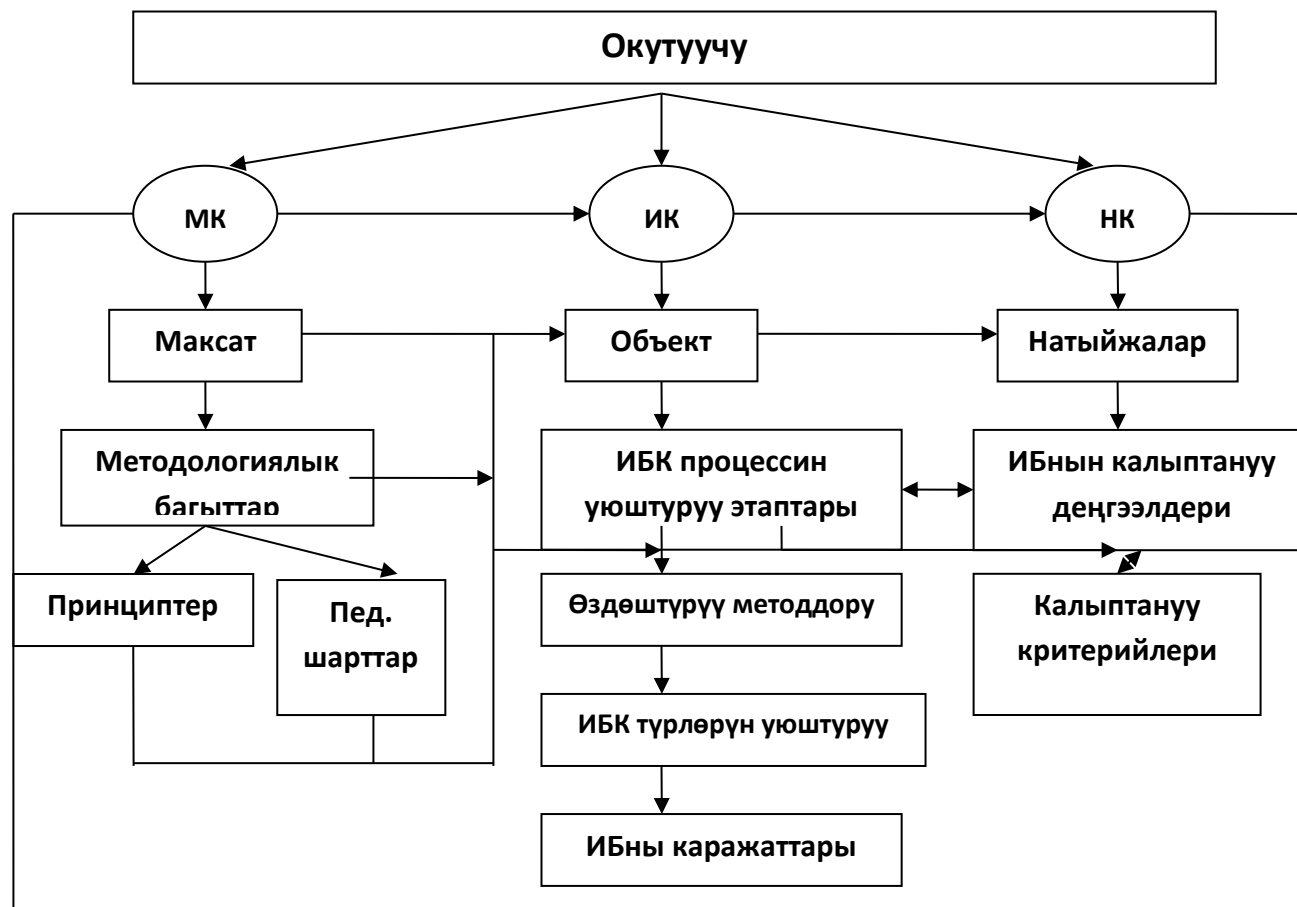
Билим берүү боюнча дүйнөлүк жана ата-мекендик тенденциялар менен таанышкан.

Компьютердин тилин билет жана аны окутуу процесинде колдоно алат.

Тиешелүү маалыматтарды интернет ресурстарынан алууну билет.

Кесиптик чеберчилигин үзгүлтүксүз жогорулатып турууну пландаштырат.

Эскертүү:

МК - методологиялык компонент;

ИК - ишмердүүлүк компоненти;

НК - натыйжалуулук компоненти;

ИБК - изилдөөчүлүк билгичтиктерди калыптандыруу;

ИБ - изилдөөчүлүк билгичтиктер.

Биздин модель төмөндөгү компоненттерден турат:

- Методологиялык компонент (МК): болочок мугалимдерин кесипке даярдоо;
- Ишмердүүлүк компоненти (ИК): окутуунун субъекти жана объекти, этаптар, окутуу методдору, негизги уюштуруу формалары, педагогикалык компетенттүүлүктү калыптандыруу каражаттары;
- Натыйжалуулук компоненти (НК): студенттердин педагогикалык билгичтиктерин, анын негизги критерийлерине жараша калыптануу деңгээлин баалоо.

Педагогикалык ишмердүүлүктө жаңычыл компоненттерди (педагогикалык технологияларды, компьютердик маалымат технологияларын) пайдаланган мугалимдин иши

Мугалимдин аты-жөнү _____		
Окуу предмети _____ Датасы _____		
Жаңычыл компонент аныкталды:		Баллы
I. Иштөө методикасында		
1.	Окуу материалы проблемалуу берилет, материалдын сыпатталып баяндалышы окуучулардын жигердүү ой жүгүртүүчүлүк ишмердүүлүгүнө багытталган.	
2.	Окуучулардын өз алдыларынча иштөөлөрүнө өзгөчө көңүл бурулат: индивидуалдуу - кайтарымдуу байланыштагы, же топтордогу — полисубъективдүү өз ара иш-аракетте болуу принциптерин сактоо менен.	
3.	Негизги түшүнүктөр стандарттуу эмес маселелерди аткарууда иштелип чыгат. Ал билимдерди жаңы кырдаалда колдонууга же практикалык иштерди аткарууда колдонууга өбөлгө болот. Мында сынчыл ойломду өнүктүрүү технологиясы колдонулат.	
4	Зээндүү же предметке өзгөчө кызыккан окуучулар үчүн сабактын чегинде же сабактан тышкаркы учурларда аткарыла турган индивидуалдуу тапшырмалар берилет.	
5	Сабактардын стандарттуу эмес формалары, же мугалимдин сабактары колдонулат.	
6	Педагогикалык баарлашуу өз ара урматташуу, кызматташуу принциптеринде жүрөт.	
II. Окуу материалын тандоо		
1.	Окуу материалын тандоодо кошумча адабияттар кеңири колдонулат, мезгилдүү басма сөздүн маалыматтары, илимдеги заманбап ачылыштар, турмуш менен байланыш пайдаланылат.	

2.	Окуучулардын ой жүгүртүүчүлүк жөндөмдүүлүктөрүн өнүктүрүүгө багытталган татаалдатылган тапшырмалар системалуу түрдө тандалып турат.	
3.	Жаңы билимдердин мазмуну аралык дисциплиналар менен байланыштырылып, предметтер аралык көзкараштар калыптандырылат.	
4.	Өздөштүрүлө турган материалдын мазмуну жөн эле билимдердин, билгичтиктердин, көндүмдөрдүн эмес, компетенттүүлүктөрдү калыптандыруу парадигмасында түзүлөт.	
	Жыйынтыгы:	

Профессионалдуу өнүгүүдөгү принциптердин мотивдери жана стимулдарынын системасы

№	Кесиптик өнүгүүдөгү мотивдер	Кесиптик өнүгүүдөгү пайдаланылган стимулдар	Эскертүү
1.	Чыгармачыл кесиптик ишмердүүлүгүн өз алдынча, өзү ишке ашыруучу мотиви.	1.1.Райондогу, мектептердеги мугалимдер үчүн өзүнүн мастер-классын ачуу. 1.2.Өз алдынчалыкты жогорулатуу, кызыккан программа боюнча иштөөгө мүмкүнчүлүк түзүү, классты тандоо, иштөөгө каалагандай жана ыңгайлуу иштөө графикин белгилөө.(расписаниеге) 1.3.Проект боюнча кызыгып иштеген мугалимдерге грант алууга жардам көрсөтүү. 1.4.Автордук программаны бекитүүгө, таркатууга жана иштеп чыгууга жардам көрсөтүү.	Педагогика тармактагындагылардын кесиптик өсүүндө уюштуруу иштерин жана психологиялык-педагогикалык шарттарды, кесибин жогорулатуу үчүн инновациялык өз алдынчалыка камсыздоо зарыл
2.	Өздүк өнүгүү менен информациялык таланы кеңейтүү мотиви.	2.1.Стажировкага же пристижүү курстарга жөнөтүү. 2.2.Методикалык иштер үчүн атайын убакыт бөлүү.(атайын бош күн белгилөөсү). 2.3. Каникул убагында чыгармачыл отпуска алуу. 2.4.Отпускага кошумча күн алуу. 2.5. Илимий-методикалык адабияттарга акы төлөнүшү. 2.6.Мугалимдер жана мектеп жетечилери менен бирдикте кесипке кызыккандарды кайрадан даярдоого жардам көрсөтүү керек.	Кесиптик өсүүсүнө өздүк өнүгүүнүн оптималдуу шарттарын түзүү.
3.	Социалдык ийгиликтин жеңиши өздүк ырастоосунун	3.1.Иш тажрыйбасын мүмкүнчүлүкө жараша проблемалуу конференцияларда жана педагогикалык окууларда сунуш кылып таркатат. 3.2.Иш тажрыйбасын жалпылап уюштуруп өздүк публикацияларды,	Психологиялык-педагогикалык, илимий-методикалык шартты камсыздоону ишке ашыруу менен

	мотиви.	<p>пособияларды басмага даярдап берет.</p> <p>3.3.Мектептин өкүлү болуп жоопкерчиликтүү мероприятияларда (конференцияларда, семинарларда ж.б.) Райондордо, шаардык, областык, эл аралык маанидегилерге катышуусу.</p> <p>3.4.Мектептин ар түрдүү методикалык кызматтарында жетекчиликти өзүнө алуу менен аткаруусу.</p> <p>3.5.Өзүнүн коллегаларына сунуштап семинарларды өткөрүүгө укугу бар.</p> <p>3.6.Методисттик кызматка жана жаш специалистердин стажировкасына жетекчилик кылууга дайындоого болот.</p> <p>3.7.Мугалимди ЖОЖго методикалык жактан иштөгө сунуштоого болот.</p> <p>3.8.Мугалимди эксперименталдык группада методикалык иштерди аткарууга сунуштоого болот.</p>	<p>кесиптик кариерасын жогорулатып коом алдында «мектеп мугалими» - деген имиджди өнүктүрүү.</p>
4.	Коллективде иштөөсүнө керектелүүчүлүгү	<p>4.1.Мектептин турмушун чечүүчү керектүү ар түрдүү органдарга кирүү.</p>	<p>Моральдык жана материалдык жактан мугалимдерди жогорулатуу менен мектеп турмушунун проблемасын чечүү инициативасын көтөрүп чыгуу.</p>
5.	Туруктуулуктун сактануунун мотиви	<p>5.1.Мугалимдин кесиптик абалына жогору кызматтагылардын, жетекчилердин, методистердин жана инспекторлордун зыян келтирүүсүнөн сактануунун гарантиясы.</p> <p>5.2.Методикалык иштерине кошумча сааттын төлөнүшү.</p> <p>5.3.Коллективде статустук абалына карата коюлуучу гарантиясы.</p>	<p>Туруктуулуктун сактануунун гарантиясын камсыздоо.</p>
6.	Жарышуу мотиви	<p>6.1.Ар түрдүү методикалык конкурстарда профессионалдык чеберчилик бирге жүрөт.</p> <p>6.2. Мектептин конкурстарында жеңүүчү болуп кесиптик чеберчилик наамына ээ болуп, райондук конкурстарда катышу менен педагогикалык ийгиликке жетишүү.</p> <p>6.3. Изденүүчү жана чыгармачыл педагогторго регион аралык өтүлүүчү конкурстарга Мамлекет тарабынан берилүүчү премияларга делегат кылып жиберүү. Мамлекеттик регион аралык наамдар «Мыкты мугалим», «Мыкты класс жетекчи», «Мыкты КРнин мугалими».</p>	<p>Окутуучуларга өзүнүн педагогикалык чыгармачылык потенциалын жакшыртуу үчүн стимулдаштыруу системасы пайдаланылат.</p>